

Skovene på Kalø

Flersidigt skovbrug

Levevilkårene for skovens vilde planter og dyr afhænger af, hvordan skoven drives, f.eks. hvilke træer der plantes, og hvordan skoven plejes. I slutningen af 1980-erne opstod nye tanker om et flersidigt skovbrug, hvor der skal tages hensyn til både friluftsanser, biologi og økonomi. Disse tanker skal afprøves i de to skove Ringelmosen og Hestehaven.

Ringelrose Skov vil fortsat blive drevet traditionelt, d.v.s. med vægt på produktion af træ. Hestehave Skov vil blive drevet efter naturnære principper. Her bliver træarterne fortrinsvis ær, ask, bøg og lidt eg, men overalt med indblanding af andet løvtræ. Forsøget giver mulighed for forskellige oplevelser og for at vurdere, hvilken indflydelse driftformen har på skovenes vilde planter og dyr.

Ny bøgeskov

Flere steder i skovene, f.eks. ved mindestenen for baron von Jenisch, findes en meget åben bøgeskov, som er hegned med vildthejn for at holde råvildt ude. Det er områder, hvor ny bøgeskov anlægges ved selvsåning. Jorden er leret og fugtig, og derfor kan det være vanskeligt at få de unge bøge til at gro godt. Efter få år bliver væksten dog lige så hurtig som i de bedste danske skove.

Døde træer

I skovene er mange steder rester af store, døde bøgetræer. En del af dem har fået toppen brækket af i stormvejr. Træerne får lov til at blive stående, fordi insekter og fugle bruger dem som levesteder og føde. Mange fuglearter lever af de insekter, der findes i de døde og rådne træers bark og ved. De mange huller i stammerne vidner om, at spætten er en af dem.

Fortidsminder

Kaløskovene er rige på fortidsminder. Der er registreret 80 fredede minder, som repræsenterer hele perioden fra stenalderen til historisk tid. 54 af fortidsminderne er gravhøje, hvoraf mange er store og markante.

Fra udgravninger i nordenden af Stegelykke og Kirkevangen ved man, at der her findes rester af teglovne og af landsbyen Bregnet, forløber for Rønde. Fra teglovnene er der leveret tegl til bygning af Kalø Slot.

Kalø Gods

Hovedbygningen på Kalø Gods er opført i begyndelsen af 1700-tallet af grevinde M.B. Reventlow. Den er bygget om flere gange, senest i 1912, hvor bl.a. det lille tårn mod haven blev tilføjet.

Jagtslottet i haven syd for hovedbygningen er opført i 1899 som bolig for den daværende ejer, M.R. von Jenisch, når han opholdt sig på godset.

Jagtslottet og hovedbygningen på Kalø Gods rummer i dag Danmarks Miljøundersøgelser, som hører under Miljøministeriet. Her forskes i planter og dyr, bl.a. i spillet mellem de vilde dyr og planter og moderne landbrug. Mange undersøgelser udføres på marker og i skove på Kalø Gods.

Karlsladen over for hovedbygningen, nord for asfalten, er opført ca. 1770. Avlsbygningerne er opført i 1956 efter en brand. Maskinhuset blev bygget som hestestald i 1941.

Velkommen til Kalø

På Kalø er der på de tre afmærkede vandreture mulighed for at opleve såvel historiens vingesus som naturen. På ture i Kaløskovene vil man f.eks. ofte se rådyr. Der findes over 300 dyr i området. Bedst mulighed for at se dyrene er tidligt om morgenen eller omkring solnedgang. Færdes man stille ad vej eller sti, er der gode muligheder for at iagttage dyrene, men går man ind i skoven, bliver de skræmte og søger fred et andet sted.

Parkering: Der kan parkeres på P-pladsen ved Slotskroen. Der kan også parkeres vest for avlsbygningerne ved Kalø Hovedgård samt ved Bregnet Kirke. Store Bavnehøj nås lettest fra P-pladsen på vejen lige øst for Rønde.

Cykelrute: En regional cykelsti fra Århus til Ebeltoft fører langs Molsvejen forbi P-pladsen ved Slotskroen.

Færdsel i skovene: Færdsel til fods og på cykel er tilladt på veje og stier. Desuden er færdsel til fods tilladt på uindhegnede arealer i skovene. Skovene er lukkede for organiserede øvelser.

Hunde: Hunde skal holdes i snor overalt i skovene og ved ruinen. På strandbredden må hunde løbe frit i perioden mellem 1. oktober og 31. marts.

Offentlig transport: Busrute 123 Århus-Rønde-Ebeltoft samt busrute 361 Rønde-Helgenæs passerer begge forbi Slotskroen.

Information: Ved Kalø Slotsruin er der opstillet skilte med telefonnumre, som du kan ringe til via mobiltelefon og få mere at vide om ruinens historie.

Kalø administreres af Naturstyrelsen, Kronjylland. Find flere oplysninger på www.nst.dk.

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

www.nst.dk • Tlf: 7254 3000

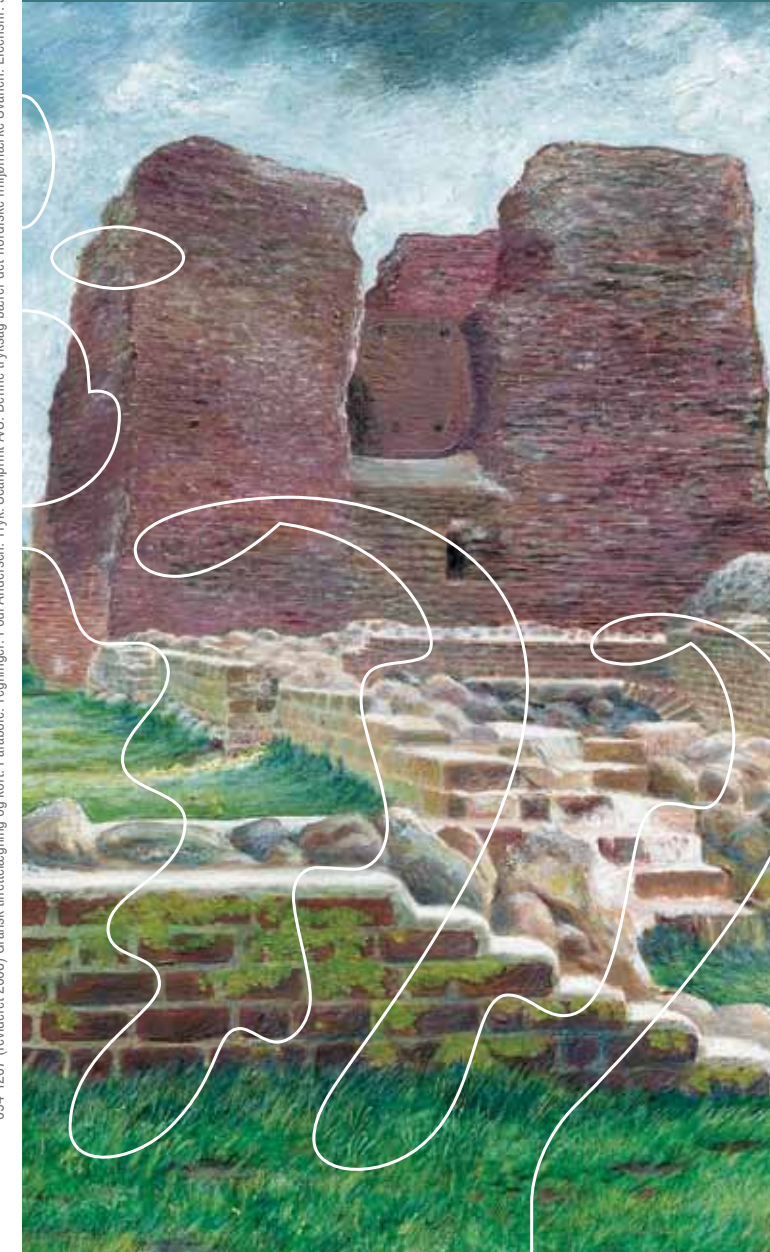
Vandreture nr. 94

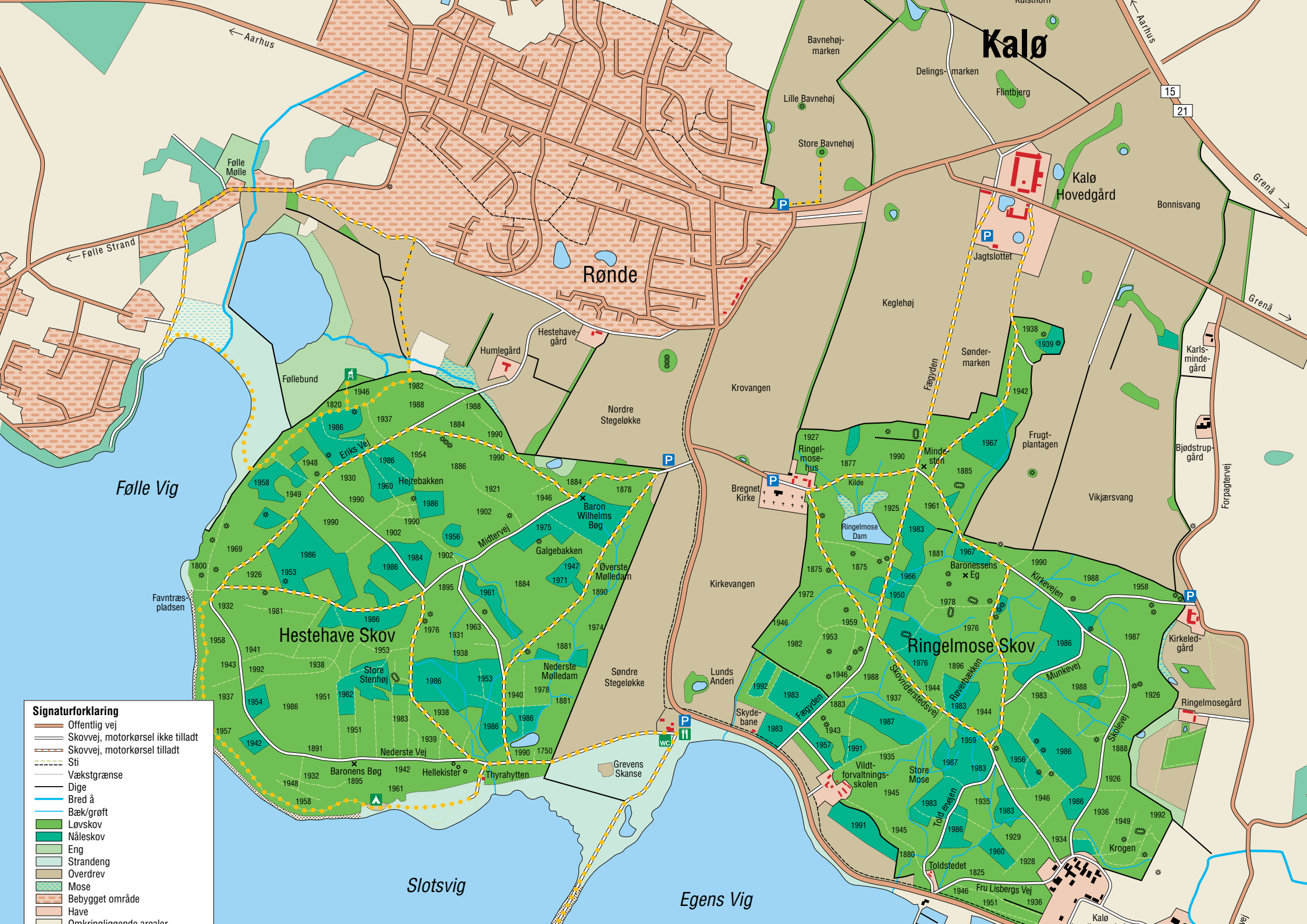
Serien "Vandreture" er foldere over udvalgte naturområder, som bl.a. fås på biblioteker og turistbureauer eller hentes på Naturstyrelsens hjemmeside www.nst.dk.

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

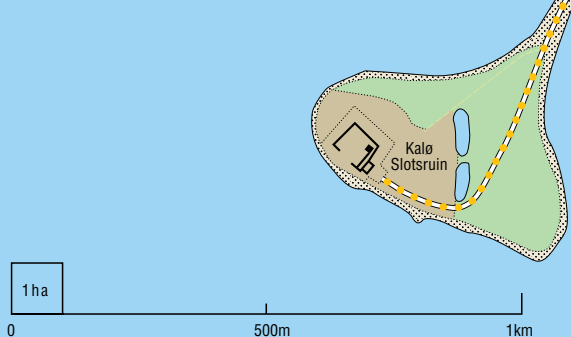
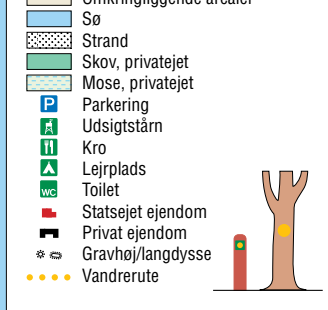
Kalø

Signaturforklaring

- Offentlig vej
- Skovvej, motorkørsel ikke tilladt
- Skovvej, motorkørsel tilladt
- Sti
- Vækstgrænse
- Dige
- Bred å
- Bæk/grøft
- Løvskov
- Nåleskov
- Eng
- Strandeng
- Overdrev
- Mose
- Bebygget område
- Have
- Omkringliggende arealer

1. Turen i Hestehave Skov

Turen gennem Hestehave Skov begynder ved Slotskroen og er omkring 4 km eller 5,5 km lang. Undervejs fører ruten forbi:

Havbakkerne omfatter kystskrænten syd og vest for Hestehave Skov. Træerne er gamle, forkrøblede bøge og nogle få ege. Nogle af træerne er omkring 200 år gamle. Det forkrøblede udseende skyldes dels at træerne er udsat for megen vind, dels at de er vokset op fra gamle stubbe.

St. Stenhøj er en langdysse fra bondestenalderen, d.v.s. at den er omkring 5.000 år gammel. Dyssen er knap 20 meter lang og 10 meter bred og har 2 gravkamre. Al den jord, som fra starten har dækket kamrene, er blæst eller skyllet væk i tidens løb. Nogle af randstenene er væltede og kløvede. Det vestligste kammer har stadig en dæksten, og på den ses mindst 3 skålformede fordybninger – skåltegn – som er helleristninger fra bronzealderen.

Baron Vilhelms Bøg i den nordøstlige del af Hestehaven er skovens største træ. Det er ca. 36 meter højt, har en omkreds på 4,7 meter og vejer omkring 32 tons. Mange af skovens store træer har navne. De er navngivet i første halvdel af dette århundrede af de daværende ejere af godset.

Hultræet. Tæt ved Galgebakken står et hultræ. Det består af to bøgetræer, der er sammenvoksede, så der er et hul mellem stammerne. Hullet er efterhånden ikke ret stort. Det bliver stadig mindre i takt med at træerne bliver tykkere. Hultræet er som andre hultræer blevet brugt på den måde, at man ved at kravle gennem hullet kunne beskytte sig mod forskellige sygdomme. Børn kravler stadig gennem hullet for sjov; og hvem ved, måske virker det endnu.

Favntræspladsen er det tidligere udskibningssted for brænde til Århus. Træet blev kørt fra skovene til favntræspladsen og derefter sejlet med skib den korte sejltur til Århus.

2. Turen i Ringelmose Skov

Den anden vandretur fører gennem Ringelmose Skov og kan begyndes enten ved Kalø Hovedgård (5 km) eller ved Bregnet Kirke (3 km).

Store Bavnehøj. Hvis du starter turen ved Kalø Hovedgård, kan du slå et smut forbi Store Bavnehøj (101 meter o.h.). Højen ligger på Bavnehøjmarken øst for Rønde. Der går en sti fra P-pladsen ved Molsvejen op til højen. Fra højen er der en storslået udsigt over hele området samt over Djursland mod nord. Selve højen er en bronzealderhøj i velbevaret stand. Den store bakke er dannet af isen i sidste istid.

Mindesten for baron von Jenisch. Den daværende ejer af Kalø Gods, baron von Jenisch, var officer i den tyske hær. Han blev dræbt i 1943 under kamp på en ø i Middelhavet. Mindestenen blev rejst af de ansatte på godset som minde om en vel-lidt arbejdsgiver. Godset blev konfiskeret af den danske stat efter 2. verdenskrig.

Ringelmosedam er kunstigt anlagt i en tidligere eng.

Fægdyden er navnet på den vej, kvæget blev drevet ad fra hovedgården, når det skulle på græs.

Kaløs skoler. Går du på andre stier end de afmærkede, kan du komme forbi nogle skoler. Mellem Ringelmose Skov og Kalø Vig ligger Vildtforvaltningskolen, hvor der undervises i vildtpleje, jagt og naturhistorie. Kalø Landbrugsskole og Sprogøjskolen på Kalø ligger i det sydøstlige hjørne af Ringelmose Skov.

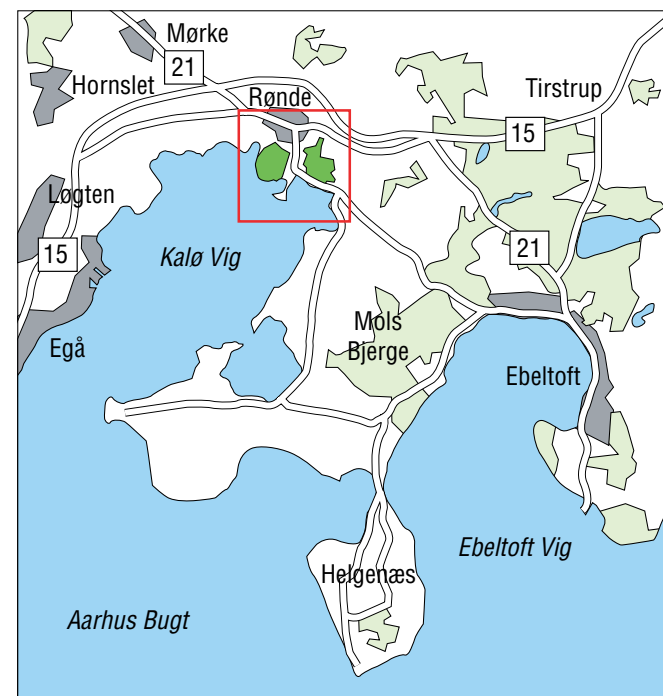
3. Turen til Kalø Slotsruin

Den tredje tur går til Kalø Slotsruin og starter ved P-pladsen ved Slotskroen. Den er 3 km lang og på vej ud til ruinen kommer du forbi:

Grevens skanse. På strandengen under egetræerne ligger et lille voldanlæg. Anlæggets oprindelse er ukendt, men ifølge overleveringen er det en belejrings-skanse, lavet under en belejring af Kalø.

Vejdæmningen fører fra det faste land ud til øen. Den er 500 meter lang og dermed et af Danmarks betydeligste vejanlæg fra middelalderen. Hvor vejdæmningen støder op til øen, har der formodentlig været en forsvarsspærring bestående af palisade, grav og vindebro.

Beskrivelse af selve slotsruinen findes på den modsatte side af folderen.

Kalø Slotsruin

Kalø Slot var i middelalderen lensmandssæde med beføjelser over hele Djursland. I dag står kun ruinerne af borgen tilbage. Den første ladegård er helt borte, den anden udgør nu Kalø Hovedgård.

Kong Erik Menved nedkæmpede et jysk bondeoprør i 1313 og opførte herefter fire borge i Jylland, bl.a. Kalø i den inderste vig i Århusbugten. Borgen blev udsat for store forandringer, indtil Kalø i 1343 kom under Kong Valdemar Atterdag, der udbyggede borgen til det omfang, den har i dag.

Senere blev borgen pantsat til Århusbispen, der havde borgen i besiddelse indtil dronning Margrethe i 1407 indløste den. I de følgende 250 år var Kalø et fast støttepunkt for kongemagten. Kongelige lensmænd styrede Kalø Len, der omfattede hele Djursland, indtil 1660 hvor de gamle len blev afskaffet.

I fredstid var Kalø først og fremmest en storgård med vidtstrakte besiddelser, der blev passet fra borgen og dens tilhørende ladegård. Lensmændene havde mange hjælpere og krigskarler. Der må have været et folkehold på flere hundrede mennesker på Kalø Slot.

Kalø Slot blev også brugt som fængsel. Den mest berømte fange er den svenske stormand Gustav Vasa. Han var Christian II's fange på Kalø, indtil det lykkedes ham at flygte i september 1519.

I løbet af 1600-årene havde Kalø Slot mistet sin forsvarsmæssige betydning og forsvarsværkerne og bygningerne forfaldt. Christian V skænkede i 1672 Kalø Slot til Ulrik Frederik Gyldenløve, som lod bygningerne rive ned. En del af bygningsmaterialerne blev sejlet til København og anvendt til opførelsen af det nuværende Charlottenborg.

Vandfyldte voldgrave har strakt sig fra kyst til kyst. De er i dag opfyldte ved enderne, så voldgraven ligner en langstrakt dam. Midt i voldgraven er en dæmning, der nok oprindeligt var en pælebygget overgang med vindebro.

Ladegården lå lige inden for den sydlige vandfyldte voldgrav. Den var en firelænget gård bestående af en længe til beboelse, en kornlade, et fæhus og en hestestald. Ladegården er i dag ikke synlig.

Borgbanken og de tørre grave rundt om banken er delvist opført under byggeriet af Kalø Slot og var et stort entreprenørarbejde i middelalderen.

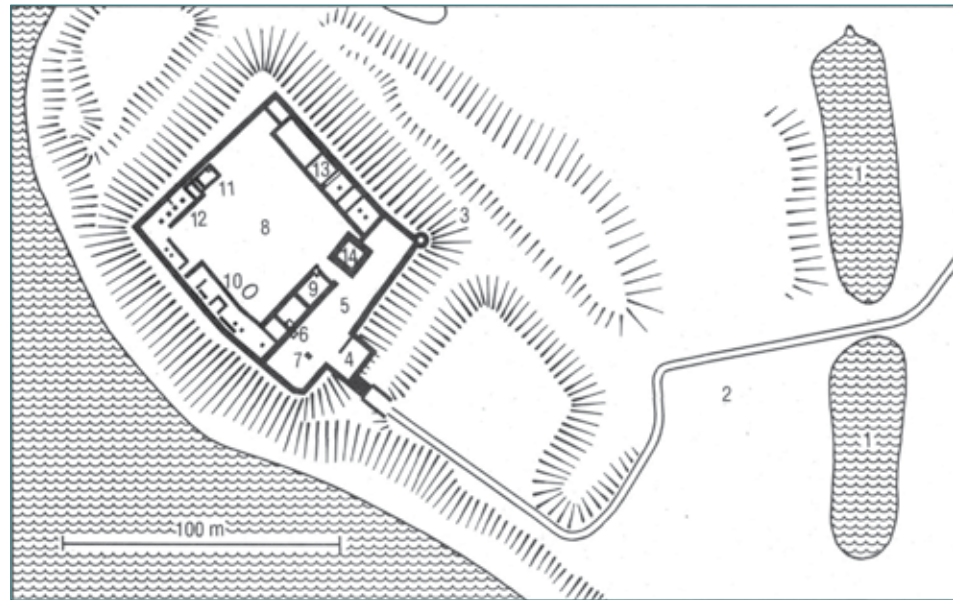
Porttårnet ligger efter broen over den store tørre grav. I tilknytning til porttårnet var der en vindebro. Porten blev forsvaret fra porttårnet med faldgite, skoldehuller og beskydning fra skydeskårene.

Forgården ligger mellem porttårnet og borggården. Overfor porttårnet er bevaret resterne af en "hemmelighed", datidens toilet. I forgården ligger også fundamentet til smedens esse.

Borggården. Rundt om den store borggård ligger bl.a. boliger op mod den ydre ringmur. Til venstre for indgangen til borggården ligger "fruervstuen", der var slotsherrens bolig. Kælderen var spise- og opholdssted for svendene. Mod syd ud mod Århusbugten lå køkkenfløjen med "stegers" og "bryggers", hvor maden til Kalø blev tilberedt.

Overfor indgangen til borggården lå der mindre bindingsværksbygninger, hvor håndværkerne og præsten muligvis boede. Ved siden af dette lå "skriverstuen", hvor borgens og lenets regnskaber blev ført. Her boede fogeden.

Riddersalen, borgkapellet og fornemme værelser til besøgende lå op mod ringmuren, der vender ind mod land. I kælderen var "bøsseældrene" og "krudthuset". Under denne del af ringmuren og udenfor det nordlige hjørne findes der rester af den ældste borg, Erik Menveds borg.

Forklaring til tegning af Kalø Slotsruin

- 1 Vandfyldte voldgrave
- 2 Ladegården
- 3 Borgbanken
- 4 Porttårnet
- 5 Forgården
- 6 Datidens toilet
- 7 Smedens esse
- 8 Borggården
- 9 Slotsherrens bolig
- 10 Stegers og bryggers
- 11 Boliger for håndværkere og præst
- 12 Skriverstuen
- 13 Kælder
- 14 Hovedtårnet

Hovedtårnet er med sine 3 meter tykke mure og over 10 meters højde borgens sidste forsvarsmæssige bastion. Indvendigt over den dybe kælder var der tre etager, som foroven afsluttedes med et muret hvælv, således at det indvendige af tårnet var sikret mod brand. Den nuværende indgang i terrænhøjde er ny, idet den oprindelige sad i anden sals højde.

Nationalpark Mols Bjerge

Nationalpark Mols Bjerge dækker 180 km² og indeholder store skove, hede- og overdrevsarealer samt søer, kyst- og havområder. Området strækker sig fra Kattegatkysten i øst til Kalø skovene i vest, fra de bugtede Vige i syd over Mols Bjerges storslåede morænelandskab til istidens smeltevandsletter i nord. Til nationalparken hører også Ebeltoft by, landsbyer og sommerhusområder.

Nationalparken har til formål at bevare, styrke og udvikle naturen, kulturmiljøerne, de geologiske særpræg og give de besøgende gode muligheder for friluftsliv og information om området.

Nationalpark Mols Bjerge

www.nationalparkmolsbjerg.dk